

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Константин Василев Пехливанов, доцент по Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право (Административно право и административен процес) в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Катедра „Публичноправни науки“

По процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Конституционно право“

Приемащо структурно звено: Юридически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, първично звено: Катедра „Публичноправни науки“

Кандидат: Тодор Иванов Рогошев

Научен ръководител: проф. д.ик.н. Веселин Христов Цанков

Становището се представя от член на научното жури, назначено със Заповед № РД-22/1523 от 27.07.2026 на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Уважаеми членове на научното жури,

Представям настоящото становище, след като с решение на научното жури от първото му заседание, Протокол № 1/23.07.2026 г. ми беше възложено да изготвя становище.

Доколкото допустимостта на кандидата от гледна точка на наукометрията по минималните национални изисквания вече беше преценена с решение на научното жури по гореспоменатия протокол, то представям изводите си по съществото на процедурата.

Дисертационният труд на Тодор Рогошев със заглавие „Придобиване на гражданство в Република България: конституционноправни и международноправни аспекти“ има научна и приложна стойност, като полето на научното изследване е интердисциплинарно и включва както конституционното и международното право, така и административното право и административния процес. Институтът на гражданството заема основополагащо място в публичното право, като маркер за правната и политическата връзка между физическото лице и държавата. В условията на съвременната глобализация, засилена миграция и развиваща се наднационална интеграция в рамките на Европейския съюз, традиционното възприемане на гражданството единствено като въпрос от изключителната суверенна компетентност на държавата претърпява дълбока еволюция. Отчетливо е изведено комплексното измерение на гражданството не просто като формален административен статус (който също е важен в ежедневието и практическата дейност), а като триада: правен статус, публично правоотношение и фундаментално право на човека. Докторантът правилно поставя акцент върху засилващото се интернационализиране на правната уредба и необходимостта националният режим за придобиване на българско гражданство да бъде синхронизиран с конституционните принципи на правовата държава, стандартите на Съвета на Европа и практиката на Съда на Европейския съюз (СЕС) и Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ).

Целите и задачите на дисертационното изследване са точно поставени, което води до ясна и системна структура на дисертационния труд.

Глава първа „Общо за гражданството“ е уводна, изследва базовата теория дава определение на изследвания правен институт, както и проучва правната му природа.

Проведено е разграничение от сходни понятия (националност, етнос, народност). Проведено е задълбочено теоретично изследване на разликата между „гражданство“ във вътрешноправен аспект и „националност“ в международноправния мир.

Глава втора „Източници на правото, регулиращи въпросите на гражданството“ изследва релевантните източници - международни договори, актове на ЕС, вътрешно законодателство, както и неговите основни принципи. Извършено е и систематизиране на международните стандарти в сравнение с правните принципи на Конституцията на Република България. Внимателно е проследено изменението в учредителните договори на Европейската общност и Европейския съюз.

Глава трета „Значение и практическо приложение на института на гражданството“ изследва досконално значението му по националното право и правото на ЕС. Полезни и приноси са изследванията на особените случаи (двойно и множествено гражданство, апатриди) и специфични субекти. Анализирани са спецификите на гражданството на ЕС и концепцията за „genuine link“ (действителна връзка).

Глава четвърта „Способи за придобиване на гражданство и други сродни производства“, определена в автореферата като централна за труда, предлага подробен преглед на производствата и критичен преглед на оперативната самостоятелност и липсата на съдебен контрол при отказ за натурализация.

Глава пета Международноправни стандарти и приложението им в правата уредба на Република България по придобиване на българско гражданство“ предлага анализ на несъответствията на националната уредба, анализ на казуса „бебето Сара“. Особено ценен принос при защитата на децата срещу риска от безгражданство и критичен преглед на резервите на България.

Методологическият апарат на дисертацията е многостранен и добре балансиран. Вред с класическия правно-догматичен подход, авторът си служи с доктриналния, сравнителноправния и социолого-аксиологическия метод. Забележителен положителен аспект в работата, който следва специално да бъде подчертан, е осъществено от докторанта теренно емпирично проучване в Дирекция „Българско гражданство“ към Министерството на правосъдието и в Комисията по гражданството при Президентството на Република България. Този емпиричен подход позволява на автора да съпостави теоретичните конструкции с реалната административна практика и да открие съществуващите процедурни дефекти.

Дисертационният труд на Тодор Рогошев съдържа съществени научни и практически приноси, които могат да бъдат систематизирани в следните основни направления:

- Теоретична систематизация на института: Проведено е цялостно разграничение между понятийните категории „гражданство“, „националност“, „етническа принадлежност“ и „народност“, което е от ключово значение за избягване на терминологични съвпадения и грешки в правоприлагането.
- Критичен анализ на оперативната самостоятелност: Докторантът обоснова подлага на критика пълната изключителност и липсата на пряк съдебен контрол върху актовете за отказ от натурализация, като анализира съвместимостта на българския Закон за българското гражданство (ЗБГ) с чл. 8 и чл. 13 от ЕКПЧ и с принципите на правовата държава (чл. 4 от КРБ).
- Защита от безгражданство при децата: Задълбочено е анализирана юриспруденцията на СЕС по дела от типа *Rottmann*, *Zambrano* и в частност казуса „бебето Сара“ (C-490/20), като са изведени конкретни задължения за държавата за предотвратяване на

статуса на апатрид при деца, родени в семейство на еднополови двойки или лица с различно гражданство.

- Преразглеждане на резервите по Европейската конвенция за гражданството: Критичният преглед на резервите, направени от Република България по ЕКГ показва задълбочено познаване на международното договорно право и Виенската конвенция за правото на договорите.
- Предложения за усъвършенстване на законодателството: формулирани са конкретни препоръки за прецизиране на легалното дефиниране на понятието „български произход“, за въвеждане на процесуални гаранции и мотивиране на административните актове в производствата по гражданство.

Дисертационният труд е приносен и заслужава публикуване. Изпълнен е на високо техническо ниво. Намирам за целесъобразно да се направи задълбочаване в две направления:

1. Разширяване на анализа върху съдебния контрол: Макар докторантът правилно да извежда проблема с липсата на обжалваемост на отказа за натурализация, би било полезно в бъдещите си изследвания той да доразвие въпроса доколко разграничението между обжалваемост при установяването на произход и необжалваемост при натурализацията издържа теста за съразмерност съгласно практиката на Конституционния съд и Европейския съд по правата на човека.
2. Заслужава си да се проучи влиянието на правото на ЕС върху суверенитета по отношение на практиката на СЕС относно „инвестиционното гражданство“ (т.нар. „златни паспорти“) и границите на държавния суверенитет при определяне на критериите за натурализация при наличие на общностен интерес.

Представеният автореферат отразява вярно и точно основните положения, съдържанието и изводите на дисертационния труд. Публикациите на кандидат-доктора са по темата на изследването и покриват минималните национални изисквания. Използвана е солидна доктринална база, проучено и голямо количество международноправни актове и решения на национални и международни съдилища.

С оглед изложеното, намирам, че с качествата на дисертационния труд с наименование „Придобиване на гражданство в Република България: конституционноправни и международноправни аспекти“ Тодор Иванов Рогошев заслужава присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Конституционно право“.

С уважение

(доц. д-р Константин Пехливанов)

03.09.2026

Пловдив